

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/233431,Pogrzeb-zolnierzy-Wojska-Polskiego-w-Mosciskach.html>
26.02.2026, 18:41

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach

14 listopada 2025 r. w Mościskach odbyły się uroczystości pogrzebowe żołnierzy Wojska Polskiego poległych we wrześniu 1939 r. w obronie Lwowa. Po 86 latach szczątki obrońców naszej Ojczyzny wydobyte podczas prac poszukiwawczych, spoczęły w polskiej kwaterze wojennej na miejscowym cmentarzu rzymskokatolickim. W ceremonii pogrzebowej zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej udział wzięli zastępcy prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski oraz dr hab. Krzysztof Szwagrzyk.

14.11.2025

[Biuro Poszukiwań i Identyfikacji](#) [Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa](#) [Lwów](#) [Wrzesień 1939](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

Uroczystość rozpoczęła się odprawioną w wojskowym ceremoniale Mszą świętą w kościele pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Mościskach. Liturgię sprawował arcybiskup Mieczysław Mokrzycki – metropolita lwowski Kościoła rzymskokatolickiego, przewodniczący Konferencji Episkopatu Rzymskokatolickiego Ukrainy oraz Komisji Doktryny Wiary.

Ceremonia na cmentarzu rzymskokatolickim rozpoczęła się od wspólnego odśpiewania Hymnu RP. Następnie minister Jan Józef Kasprzyk odczytał list od Prezydenta RP Karola Nawrockiego skierowany do uczestników uroczystości.

- Cztery lata temu, jako Prezes Instytutu Pamięci Narodowej, odwiedziłem mogiły żołnierzy września 1939 roku w Zboiskach i Hołosku Małym. Wyraziłem wtedy nadzieję, że prochy obrońców Lwowa zostaną odszukane i godnie pochowane. Dzisiejsza uroczystość jest spełnieniem tej nadziei i dowodem na to, że Polska nie ustaje w walce o pamięć o swoich obrońcach i zawsze dąży do przywrócenia im należnego miejsca w narodowej historii.

Składam hołd obrońcom Lwowa z 1939 roku, walecznym żołnierzom wiernym złożonej przysiędze, którzy nie szczędząc krwi, aż po ofiarę z własnego życia, przeciwstawili się najeźdźcom. Niech patriotyczny testament, jaki pozostawili nam polegli bohaterowie, stale będzie dla nas przejmującą inspiracją w służbie niepodległej Polsce. Odeszli na wieczną wartę, ale są ciągle z nami – w naszej pamięci, w sercu Rzeczypospolitej

- zaznaczył prezydent.

W swoim wystąpieniu zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski podkreślił znaczenie wierności, poświęcenia i obowiązku pamięci wobec żołnierzy września 1939 r. Jak zauważył:

- Ci, których dzisiaj pożegnamy i pochowamy w poświęconej ziemi, bronili Lwowa. Miasta, które było semper fidelis, zawsze wiernym. To było miasto-symbol. Ci żołnierze, którzy polegli pod Lwowem, również byli zawsze wierni. Wierni złożonej przysiędze, przysiędze składanej Bogu i Ojczyźnie.

Naszym obowiązkiem jest o nich pamiętać. Naszym obowiązkiem jest wrócić po swoich. Odnaleźć ich, ekshumować i złożyć w poświęconej ziemi – jak dzisiaj to czynimy z nieznanymi z imienia żołnierzami Wojska Polskiego.

Podczas wydarzenia głos zabrali również Marta Cienkowska – minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Iwan Werbycki – wiceminister Kultury Ukrainy, Stanisław Wziątek – podsekretarz stanu w Ministerstwie Obrony

Narodowej, Ołeksandr Miszczenko - wiceminister Spraw Zagranicznych Ukrainy, Piotr Łukasiewicz - chargé d'affaires Ambasady RP w Kijowie, Maksym Kozycki - przewodniczący Lwowskiej Obwodowej Administracji Wojskowej oraz Ołeksandr Alfiorow - przewodniczący Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej.

W wydarzeniu udział wzięli m.in.: Marek Radziwon - Konsul Generalny RP we Lwowie, Henryk Ilcyszyn - prezes Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej, ks. Władysław Derunow - proboszcz Rzymskokatolickiej Parafii pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Mościskach, Paweł Kowal - przewodniczący Rady ds. Współpracy z Ukrainą, Dariusz Łapa - Starosta Przeworski, Wojciech Bakun - prezydent Przemyśla, dr Marek Jedynak - dyrektor Biura Prezesa IPN, Adam Siwek - dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN oraz dr Rafał Kościański - rzecznik prasowy IPN, dyrektor Biura Rzecznika Prasowego.

Po przemówieniach trumny ze szczątkami żołnierzy ekshumowanych w sierpniu br. we Lwowie-Zboiskach zostały złożone do grobów w polskiej kwaterze wojennej, a uczestnicy uroczystości złożyli wieńce. W Mościskach już dwukrotnie odbywały się pochówki polskich żołnierzy poległych w 1939 roku. W 2015 roku pochowano tam 111 żołnierzy, w 2016 roku - 27.

Żołnierze Wojska Polskiego toczyli walki z Wehrmachtem na północnych przedpolach Lwowa w dniach 16 i 17 września 1939 r. Uczestniczyły w nich m.in. 10. Brygada Kawalerii Stanisława Maczka - wówczas pułkownika dyplomowanego. W Zboiskach mogą być także pochowani żołnierze z innych jednostek Wojska Polskiego, w tym z idących z odsieczą oddziałów, którymi dowodził gen. Kazimierz Sosnkowski.

Prace poszukiwawczo-ekshumacyjne

W dniach 4-30 sierpnia 2025 r. zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, przy wsparciu biegłego z zakresu medycyny sądowej z Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu przeprowadził prace poszukiwawczo-ekshumacyjne we Lwowie-Zboiskach. Celem działań było odnalezienie szczątków żołnierzy Wojska Polskiego, poległych we wrześniu 1939 r. w obronie Lwowa. Prace stanowiły kontynuację badań poszukiwawczych zrealizowanych przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN jesienią 2019 r. na nieczynnym cmentarzu we Lwowie-Zboiskach. Wówczas, mimo jednoznacznego ustalenia lokalizacji miejsca pochówku i spełnienia wszelkich wymogów formalnych, zgody na ekshumację nie udzielono. Dopiero w wyniku prowadzonego w ostatnich miesiącach dialogu pomiędzy ministerstwami kultury Polski i Ukrainy oraz prac grupy roboczej ds. dialogu historycznego, po pięciu latach starań zgoda ostatecznie została udzielona. O tym fakcie Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy poinformowało stronę polską 11 czerwca 2025 r.

W trakcie prac ekshumacyjnych ujawniono dwa zbiorowe groby, w których znajdowały się szczątki 31. osób oraz wiele szczątków luźnych należących najprawdopodobniej do kolejnych kilkudziesięciu ofiar. Tak duża liczba szczątków luźnych wynika z faktu częściowego zniszczenia mogiły przez pochówki wtórne, jak i okoliczności śmierci żołnierzy poległych na polu walki po ciężkim ostrzale artyleryjskim, który mógł spowodować rozległe obrażenia ciał. Ostateczna liczba ofiar, których szczątki ekshumowano zostanie ustalona w wyniku dalszych badań antropologicznych i genetycznych.

Przy szczątkach znaleziono liczne elementy oprzyrządowania i umundurowania wojskowego (m.in. guziki wojskowe, pasy, maski przeciwgazowe), a także przedmioty osobiste (medaliki, różańce, polskie monety). Szczególnie cennym znaleziskiem jest 11 nieśmiertelników z danymi

pozwalającymi na ustalenie tożsamości żołnierzy. Umożliwi to podjęcie badań genealogicznych i pobranie materiału porównawczego do badań genetycznych od krewnych poległych żołnierzy.

W pracach uczestniczył ukraiński partner Instytutu Pamięci Narodowej – towarzystwo „Ukraińska Pamięć” oraz przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP – w charakterze obserwatorów. Badania przeprowadzono przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP we Lwowie, we współpracy z administracją lwowską i Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy. Prace ekshumacyjne odbywały się przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP we Lwowie, we współpracy z administracją lwowską i Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy.

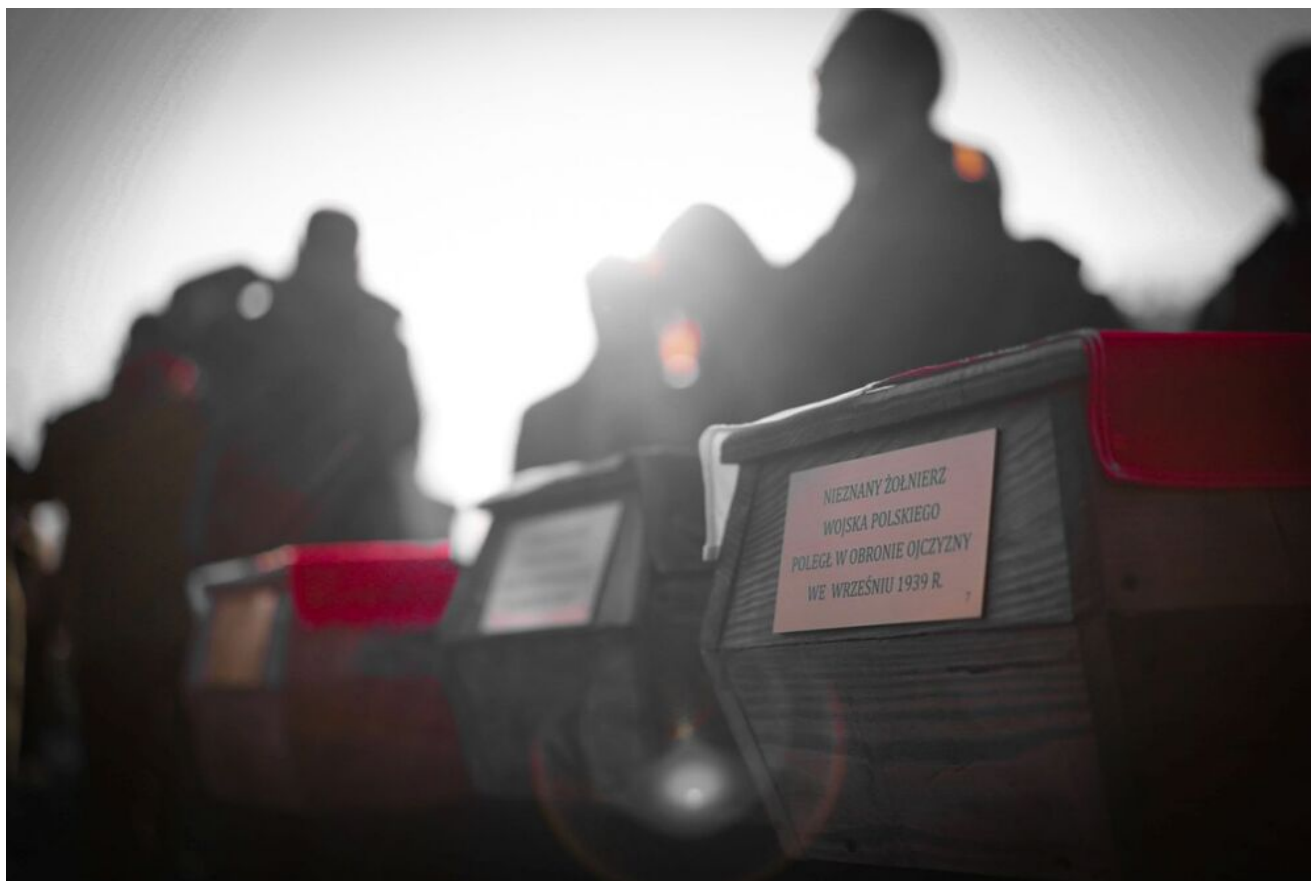
Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Cmentarz rzymskokatolicki w Mościskach

Na cmentarzu rzymskokatolickim w Mościskach już we wrześniu 1939 r. dokonywano pierwszych pochówków żołnierzy Wojska Polskiego poległych w walkach na przedpolach Lwowa, m.in. ppłk. Mariana Skrzyneckiego, ostatniego dowódcy 7. Pułku Ułanów Lubelskich.

Obiekt ten został wytypowany jako miejsce utworzenia zbiorczej polskiej kwatery wojennej. 4 listopada 2015 r. odbył się pierwszy pogrzeb 111 żołnierzy polskich poległych w 1939 i ekshumowanych z okolic Lwowa. 25 listopada 2016 pochowano w Mościskach kolejnych 27 polskich żołnierzy.

Docelowo przewidziano tę kwaterę na pochówek nawet 500 poległych – około połowy strat polskich w walkach o Lwów we wrześniu 1939.

Po zakończeniu głównych uroczystości delegacja IPN w składzie: zastępcy prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski oraz dr hab. Krzysztof Szwaagrzyk, dyrektorzy Biur IPN Adam Siwek i dr Marek Jedynak wraz z ministrem Janem Józefem Kasprzykiem zapalili znicze na innych miejscach pamięci znajdujących się na tym samym cmentarzu: dwóch zbiorowych mogiłach z 1918 r. i 1939 r. oraz na grobach Karola Kozaka, kawalera Orderu Virtuti Militari, i ppłk. Mariana Skrzyneckiego.

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Pogrzeb żołnierzy Wojska Polskiego w Mościskach – 14 listopada 2025. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Walki o Lwów – odcinek Zboiska

Obrona Lwowa trwała w dniach 12-22 września 1939 r. (po 17 września także przed Armią Czerwoną). Polskie linie obronne na przedpolach miasta oparto na naturalnych przeszkodach terenowych – najważniejszy był odcinek północny, a w nim wzgórze 374 „Kortumowa Góra” i wzgórze 324 pod Zboiskami.

13 września rano, po silnym przygotowaniu artyleryjskim, niemiecka grupa bojowa płk. F. Schörnera rozpoczęła natarcie na Kortumową Górę, z której rozciągał się dobry widok umożliwiający ostrzał artyleryjski całego miasta. Była ona broniona przez polski pododdział z OZ 5. DP w sile zaledwie ok. 80 żołnierzy z plutonem dział 75 mm. Już w trakcie walk do pomocy została dodatkowo skierowana kompania 205. pp rez. Jednakże nie zdołała ona zapobiec zajęciu w południe polskich pozycji na Kortumowej Górze.

Jednocześnie niemiecki II batalion 98. psg kontynuował atak w kierunku północno-zachodnim, pogłębiając okrążenie Lwowa i docierając wieczorem do Zboisk i wzgórza 324.

Gen. Kazimierz Sosnkowski podporządkował gen. Władysławowi Langnerowi 10. Brygadę Kawalerii płk. dypl. Stanisława Maczka, która znajdowała się na północ od Lwowa. Jej zadaniem było zaatakowanie wojsk niemieckich od północy, wyrzucenie ich ze Zboisk i otworenie sobie drogi do Lwowa.

14 września ok. 14:00 nastąpiło pierwsze natarcie 10. BK na miejscowość i górujące nad nią wzgórze 324, jednak załamało się w ogniu obrony niemieckiej. Wieczorem II i III bataliony 206. pp rez. kontratakowały bez sukcesów pod Zboiskami.

15 września o 2 w nocy jednostki 10. BK z zaskoczenia zdobyły Zboiska, jednak opanowanie strategicznego wzgórza nie powiodło się. Po całodziennnej bitwie wojska polskie zostały zmuszone do odwrotu na pozycje wyjściowe, utracono również zdobytą nad ranem miejscowość. 15 września także obrońcy zaatakowali wzgórze pod Zboiskiem w celu uzyskania połączenia z jednostkami 10. BK. Niemcy w walce wręcz zostali zmuszeni do odwrotu, ale polskie ataki zostały ostatecznie powstrzymane przez niemiecką artylerię. Jednocześnie próbowano bez powodzenia odzyskać Kortumową Górę.

Nad ranem 16 września 10 psk wzmocniony kompanią kolarz 11 DP z Grupy „Żółkiew” i szwadronem ppanc zaatakował Zboiska i wzgórze 324, z kolei 24 pułk ułanów wzmocniony szwadronem przeciwpancernym wyruszył przez grzbiet Michałowszczyzna w celu ataku pozycji niemieckich na wzgórzu od północy, a grupa kawaleryjska rtm. Murasika zaatakowała wzgórze od tyłu, przedostawszy się przez linie niemieckie w Lasach Brzuchowickich. W toku natarcia ponownie udało się opanować Zboiska, okazało się także, że niemieccy strzelcy górscy nie dysponują bronią przeciwpancerną, dzięki czemu tankietki zadały im spore straty. Wprawdzie strategicznie położonych wzgórz nie udało się opanować z marszu, ale zostały one odcięte.

17 września 10. BK, która nacierała bez powodzenia na wzgórze pod Zboiskami, otrzymała rozkaz Naczelnego Dowództwa WP przejścia na południe za Dniestr, a następnie na Węgry.

Tego dnia po południu gen. Langnerowi został przekazany rozkaz Naczelnego Dowództwa WP, aby walczyć tylko z Niemcami, a do oddziałów Armii Czerwonej otwierać ogień tylko w przypadkach koniecznej samoobrony.

Przedstawiciele Wehrmachtu i Armii Czerwonej kilkakrotnie spotykali się pod Lwowem, aby uzgodnić wspólne działanie przeciwko polskim obrońcom. Decyzje dotyczące przyszłości miasta

zapadły jednak na o wiele wyższym szczeblu. Rano 20 września sztab niemieckiej Grupy Armii Południe dostał wiadomość z Naczelnego Dowództwa Wojsk Lądowych Niemiec (OKH) z rozkazem zaprzestania oblężenia Lwowa i utrzymywania łączności z odpowiednim dowódcą sowieckim.

19 września sowieckie dowództwo złożyło gen. Langnerowi propozycję kapitulacji. 22 września został podpisany „Protokół ogłoszenia o przekazaniu miasta Lwowa Armii Czerwonej”, zgodnie z którym oficerowie mieli zagwarantowaną wolność osobistą i nietykalność własności oraz możliwość wyjazdu za granicę. Polscy oficerowie nie zostali jednak zwolnieni, tylko ze złamaniem podpisanych umów wzięci do niewoli. Podobnie jak pozostali oficerowie trafili do obozów jenieckich, a następnie zostali rozstrzelani w Zbrodni Katyńskiej. Wkraczająca do Lwowa w godzinach popołudniowych Armia Czerwona wraz z NKWD od początku dokonywały licznych zbrodni, m.in. rozstrzelani zostali polscy policjanci przy rogatce przy ul. Zielonej, podobnie jak inna grupa żołnierzy i policjantów w Brygidkach.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Mościska

Centrala

Identyfikacje, II wojna światowa, Zbrodnie niemieckie

Uroczystości

Powiązane wiadomości

Komunikat Instytutu Pamięci Narodowej o rozpoczęciu prac ekshumacyjnych we Lwowie-Zboiskach

Zakończyły się prace Instytutu Pamięci Narodowej we Lwowie-Zboiskach na Ukrainie